

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 8 Απριλίου 2017

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο Κλαύδιος στο πεντηκοστό έτος της ηλικίας του κατέλαβε την εξουσία από (χάρη σε) κάποιο περίεργο κι απρόσμενο γεγονός.[...] τον αναγνώρισε που κρυβόταν· αφού τον τράβηξε έξω, τον προσαγόρευσε αυτοκράτορα. Από εκεί τον οδήγησε στους συντρόφους του. Από αυτούς μεταφέρθηκε στο στρατόπεδο λυπημένος κι έντρομος, ενώ το πλήθος που τον συναντούσε τον λυπόταν σαν να επρόκειτο να πεθάνει. Την επόμενη μέρα ο Κλαύδιος ανακηρύχτηκε αυτοκράτορας.

.....
«Ας μονομαχήσουμε (συγκρουστούμε), για να κριθεί από την έκβαση της μονομαχίας πόσο ο Λατίνος στρατιώτης ξεπερνά τον Ρωμαίο σε ανδρεία». Τότε ο νεαρός, έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και παρακινημένος από την επιθυμία του για μάχη, όρμησε στον αγώνα αντίθετα με την διαταγή του υπάτου· και όντας γενναιότερος από τον εχθρό, τον διαπέρασε με το δόρυ και τον γύμνωσε από τα όπλα.

.....
Τότε ο Σκιπίωνας επειδή νόμιζε ότι αυτοί είχαν έρθει για να συλλάβουν αυτόν τον ίδιο, εγκατέστησε στο σπίτι φρουρά από δούλους του σπιτιού (οικιακούς). Μόλις παρατήρησαν αυτό οι ληστές, αφού πέταξαν μακριά τα όπλα, πλησίασαν την πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στον Σκιπίωνα (απίστευτο στο άκουσμα!) ότι αυτοί είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του. Όταν οι δούλοι μετέφεραν αυτά στον Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοιχθούν οι πόρτες και να μπουν αυτοί μέσα (να ανοίξουν τις πόρτες και να τους οδηγήσουν/βάλουν μέσα). Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και φίλησαν με πάθος το δεξί χέρι του Σκιπίωνα.

[Η μετάφραση ακολουθεί το πρότυπο του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Βοηθήματος].

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Λλ3Α(α)

B1.

quodam	: quiddam
mirabili casu	: mirabilium casuum
imperatorem	: imperatoribus
commilitones suos	: commilitonem meum
tristis	: triste/tristiter
postero	: postremo/postumo
singularis proelii	: singularia proelia
eventu	: eventui (eventu)
viribus	: vim
certamen	: certamina
fortior	: fortiore
ipsum	: ipsum
praesidium	: praesidii/-i
se (ο 2ος τύπος του 3ου αποσπάσματος)	: vos
haec	: hae

[Στις συνεκφορές η κάθε λέξη βαθμολογείται με **0,5** μονάδας].

B2.

adgnovit	: adgnosci
adduxit	: adduc
delatus est	: deferremur
moriturum	: morere
miseratur	: miseraturam esse
factus est	: faciendarum
congrediamur	: congrederemur
cernatur	: conspectum esse
confisus	: confidet & confisus erit
permotus	: permovente
ruit	: ruiturum esse & rutum iri
transfixit	: transfixu
venisse	: veniendi fuissemus
animadvertenterunt	: animadvertitote
nuntiaverunt	: nuntiabunt

[Στις περιπτώσεις που ζητούνται δύο ρηματικοί τύποι ο καθένας βαθμολογείται με **0,5** μονάδας].

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Λλ3Α(α)

Γ1α.

- extractum:** χρονική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος, δηλαδή στο eum, δηλώνει το προτερόχρονο.
- eventu:** (κυρίως) αφαιρετική που δηλώνει σημείο εκκίνησης για εκτίμηση, κρίση στο ρήμα cernatur.
- hoste:** (κυρίως) αφαιρετική συγκριτική (ή αφαιρετική που δηλώνει το σημείο εκκίνησης για σύγκριση), β΄ όρος σύγκρισης (λόγω ύπαρξης του συγκριτικού βαθμού fortior).
- ianuae:** αντικείμενο του ρήματος appropinquaverunt.
- haec:** άμεσο αντικείμενο του ρήματος rettulerunt (παρατηρείται το φαινόμενο της πρόταξης του αντικειμένου).

[Οι λέξεις που δίνονται είναι **πέντε (5)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί **0,5** μονάδας για τη συντακτική της λειτουργία και **0,5** μονάδας για τον όρο στον οποίο αναφέρεται].

Γ1β. quanto miles Latinus Romano virtute antecellat: Δευτερεύουσα ονομαστική ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση, (μερικής άγνοιας) η οποία λειτουργεί ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα cernatur.

cum se ipsum captum venisse eos existimasset: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα της κύριας πρότασης, δηλαδή στο ρήμα conlocavit.

[Η κάθε πρόταση βαθμολογείται με **2** μονάδες, δηλαδή **1** για το είδος της πρότασης και **1** για τη συντακτική της λειτουργία].

Γ1γ. postero die: Στην παραπάνω φράση η έννοια του χρόνου αποδίδεται με την πτώση της αφαιρετικής (απρόθετη). Η χρήση της απρόθετης αφαιρετικής δηλώνει **το πότε έγινε κάτι**¹.

[Για τον προσδιορισμό και την αιτιολόγηση του χρόνου δίνεται **1** μονάδα].

Για να δηλωθεί το πόσο διαρκεί η πράξη θα πρέπει η συγκεκριμένη φράση να μετατραπεί σε απρόθετη αιτιατική. Επομένως θα διαμορφωθεί ως εξής:

posterum diem.

[Οι αλλαγές είναι **δύο (2)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί **0,5** μονάδας].

Γ1δ. «Claudius imperium cepit»:
Imperium a Claudio captum est.

[Οι αλλαγές είναι **τρεις (3)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί **από 1** μονάδα].

¹ (πρβλ. σχολ. βιβλίο Λατινικά, Γ΄ Γενικού Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, τεύχος Β΄, σελ. 53).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Λλ3Α(α)

Γ2α. eum latentem adgnovit: Η παραπάνω κατηγορηματική μετοχή (λόγω του ρήματος adgnosco) μπορεί να αντικατασταθεί από το αντίστοιχο ειδικό απαρέμφατο, του αντίστοιχου χρόνου της μετοχής, δηλαδή σε χρόνο ενεστώτα. Επομένως η νέα πρόταση θα διαμορφωθεί ως εξής:
 eum *latere* adgnovit.

[Η αλλαγή είναι **μία (1)** και αντιστοιχεί σε **1** μονάδα].

Η νοηματική διαφορά μεταξύ των δύο προτάσεων είναι η εξής: Στην αρχική πρόταση του κειμένου «eum *latentem* adgnovit» στην οποία ενυπάρχει η κατηγορηματική μετοχή, **πρόκειται για άμεση αντίληψη²**, ενώ στη δεύτερη πρόταση με το ειδικό απαρέμφατο «eum *latere* adgnovit», **πρόκειται είτε για έμμεση αντίληψη είτε για ένα γεγονός αβέβαιο, που υπάρχει ως φήμη³**.

[Για τη νοηματική διαφορά δίνονται **δύο (2)** μονάδες και σε καθεμιά αντιστοιχεί από **μία (1)** μονάδα].

Γ2β. admiratum:

Για να δηλωθεί ο σκοπός με αναφορική τελική πρόταση θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί η αναφορική αντωνυμία *qui* σε θέση (λογικού) υποκειμένου καθώς και υποτακτική παρατατικού, αφού υπάρχει εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου (*tuī*) και ισχύει η ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων. Επομένως θα διαμορφωθεί ως εξής:
qui admirarentur.

[Οι αλλαγές είναι **δύο (2)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί από **μία (1)** μονάδα].

Γ2γ. abiectis armis: Χρησιμοποιώντας τον χρονικό σύνδεσμο *ubi* θα πρέπει η νέα πρόταση να εκφέρεται με οριστική παρακειμένου⁴. Επομένως θα διαμορφωθεί ως εξής:

Ubi (praedones) abiecerunt/-ere arma.

[Οι αλλαγές που συντελούνται είναι **δύο (2)** και σε καθεμιά αντιστοιχεί από **μία (1)** μονάδα].

Γ2δ. is fores reserari eosque intromitti iussit:

Δ) Στην παραπάνω πρόταση τα παθητικά απαρέμφατα αντικαθίστανται από τα αντίστοιχα ενεργητικά ως εξής [ως εννοούμενο ποιητικό αίτιο που προκύπτει από τα συμφραζόμενα θεωρούμε το a domesticis]:

² (πρβλ. ἀκούω τινός λέγοντος ἢ ἀκούω τινός περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, Πλάτων, Λάχης, 188c-d).

³ (πρβλ. ἀκούω τινὰ λέγειν ἢ ἤκουσεν αὐτὸν καλὸν κάγαθὸν εἶναι, Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Κεφάλαιο ΙΑ΄, β. Η κατηγορηματική μετοχή).

⁴ (πρβλ. Λατινικά, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Ομάδας Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 102).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Λλ3Α(α)

is *domesticos* fores *reserare* eosque *intromittere* iussit.

[Οι αλλαγές που γίνονται είναι **τρεις (3)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **0,5** μονάδας].

Με τα ρήματα *iubeo*, *veto*, *prohibeo*, *sino*, *patior*, *cogo* (ο μαθητής προτιμάται να δηλώσει το *sino*, διότι είναι το μόνο εξ αυτών των ρημάτων που αναφέρεται στα κείμενα της ύλης) είναι δυνατές δύο συντάξεις: (α) με ενεργητικό απαρέμφατο (οπότε δηλώνεται και το λογικό υποκείμενό του σε πτώση αιτιατική) και (β) με παθητικό απαρέμφατο, όταν δεν θέλουμε να δηλώσουμε το λογικό υποκείμενο, δηλαδή το ποιητικό αίτιο αυτού ή χρήση αυτή συνηθίζεται σε στρατιωτικές διαταγές, απαγορεύσεις, που εύκολα εννοείται ότι απευθύνονται σε στρατιώτες, ή όταν προκύπτει εύλογα από τα συμφραζόμενα, όπως στην παραπάνω περίπτωση.

[Η αιτιολόγηση της άσκησης βαθμολογείται με **1,5** μονάδες].

II) Η διαφορά μεταξύ των δύο ρημάτων είναι στη σύνταξή τους. Το ρήμα *iubeo* συντάσσεται με αιτιατική που λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο και με τελικό απαρέμφατο το οποίο λειτουργεί ως έμμεσο, ενώ το ρήμα *impero* συντάσσεται με δοτική η οποία λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο και με τελικό απαρέμφατο το οποίο με τη σειρά του λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο. Επομένως η νέα πρόταση θα διαμορφωθεί ως εξής:

is *domesticis* fores *reserare* eosque *intromittere* *imperavit*.

[Οι αλλαγές που συντελούνται είναι **δύο (2)** και σε καθεμία αντιστοιχεί από **μία (1)** μονάδα].

Γ2ε. Tum _____ (Scipio) interfuit praesidium domesticorum in tecto _____ / _____ (conloco):

Στη συγκεκριμένη φράση δίνεται το ρήμα *interfuit* < *interest* το οποίο συντάσσεται με γενική η οποία δηλώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο και το τι ενδιαφέρει κάποιον εκφράζεται είτε με απαρέμφατο είτε με ουσιαστική πρόταση⁵. Σε ό,τι αφορά την ουσιαστική πρόταση επιλέγεται η δευτερεύουσα ονομαστική βουλητική πρόταση η οποία με τη σειρά της είναι συμβατή νοηματικά με το τελικό απαρέμφατο (θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και δευτερεύουσα ουσιαστική πλάγια ερωτηματική). Επομένως η πρόταση θα διαμορφωνόταν ως εξής:

Tum *Scipionis* interfuit praesidium domesticorum in tecto *conlocare* / *ut conlocaret*.

[Οι αλλαγές που γίνονται είναι **τέσσερις (4)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **μία (1)** μονάδα].

⁵

(πρβλ. σχολ. βιβλίο Λατινικά, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Ομάδας Προσανατολισμού, Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 59).